

7. Sagarra, N., & Alba, M. (2006). The Role of Input, Output, and Feedback in the Acquisition of English Grammar. *Language Learning*, 56(3), 359–393.
8. Warschauer, M., & Healey, D. (1998). Computers and Language Learning: An Overview. *Language Teaching*, 31(2), 57–71.
9. Vandergrift, L. (2007). Extensive Listening Practice Using Multimedia: Encouraging Out-of-Class Learning. *TESL-EJ Publications*, pp. 1–21.
10. Gilakjani, A. P. (2012). “A Study of Factors Affecting EFL Learners’ English Grammar Learning and the Strategies for Improvement.” *International Journal of Humanities and Social Science*, 2(3), 115–123.

BOSHLANG‘ICH TA‘LIMDA O‘QUVCHILAR NUTQINI O‘STIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH

M. Vohidova

Namangan pedagogika instituti Mustaqil izlanuvchi

Annotasiya: Maqolada boshlang‘ich sinflarda raqamli texnologiyalardan foydalanish orqali kommunikativ kompetentsiyani rivojlantirishning dolzarbligi va zarurligi muhokama qilinadi. Kichik yoshdagi maktab o‘quvchilarining nutqini rivojlantirish uchun ta‘lim samaradorligi va sifatini oshirishga hissa qo‘shish. Sinfda raqamli texnologiyalardan foydalanish o‘quv materialini tushunish va yodlash jarayonlarini optimallashtiradi va eng muhimi, bolalarning o‘quv faoliyatiga qiziqishini beqiyos yuqori darajaga ko‘tarish imkonini beradi.

Аннотация: В статье рассматривается актуальность и необходимость развития коммуникативной компетентности посредством использования цифровых технологий в младших классах. Способствовать повышению эффективности и качества образования по развитию речи младших школьников. Использование цифровых технологий на уроках оптимизирует процессы понимания и запоминания учебного материала, а главное, позволяет поднять интерес детей к учебной деятельности на несравненно более высокий уровень.

Annotation: The article discusses the relevance and need for the development of communicative competence through the use of digital technologies in primary school. To contribute to increasing the effectiveness and quality of education for the development of speech of primary schoolchildren. The use of digital technologies in the classroom optimizes the processes of understanding and memorizing educational

material, and most importantly, allows children to raise their interest in educational activities to an incomparably higher level. Ключевые слова: цифровые технологии, информация, школа, урок, общение, компетентность, речь, учитель, ученик, урок.

Kalit so‘zlar: raqamli texnologiyalar, axborot, nutq rivoji, interaktiv metodlar, kompetensiya, nutq, multimedia, ta’lim platformasi.

Ключевые слова: цифровые технологии, информация, развитие речи, интерактивные методы, компетентность, речь, мультимедиа, образовательная платформа

Keywords: digital technologies, information, speech development, interactive methods, competence, speech, multimedia, educational platform

Har bir inson har kuni qiladigan ishini xuddi birinchi marta qilayotgandek qilishi kerak. Shundagina ishda rivojlanish bo‘ladi. SH.Mirziyoyev.

Bugungi kunda o‘quvchilar va o‘qituvchilar uchun texnik o‘qitish vositalaridan foydalangan holda darslar odatiy holga aylangan. Amaliyot shuni ko‘rsatadiki, endi zamonaviy maktabni yangi axborot texnologiyalarisiz tasavvur etib bo‘lmaydi. Shu bois bolalarni birinchi sinfdan boshlab o‘qishda va kundalik hayotda raqamli texnologiyalardan ish quroli sifatida foydalanishga o‘rgatish muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, o‘quvchilarning o‘rganishga bo‘lgan qiziqishini va ijodkorligini rivojlantirish kerak. Bu muammoni o‘quv jarayonida turli axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish orqali ham hal etish mumkin. O‘quv va darsdan tashqari ishlarda multimedia vositalaridan faol foydalanish, video taqdimotlar, maxsus o‘quv dasturlari, masofaviy tanlov va olimpiadalarda qatnashish nafaqat o‘quv jarayonini jonlantiradi, balki o‘quvchilarning kommunikativ kompetensiyalarini shakllantirib boradi. Ushbu vositalardan boshlang‘ich sinf darslarida foydalanish katta samara beradi, chunki kichik maktab o‘quvchilarida mantiqiy fikrlashdan ko‘ra vizual fikrlash ustunlik qiladi. Raqamli maktab, yangi ta’lim muhiti, ochiq axborot maydoni - bu so‘zlar bizning kundalik hayotimizda mustahkam o‘rin egalladi. Raqamli texnologiyalar katta hajmdagi turli xil ma’lumotlarga cheksiz kirish imkoniyatini beradi. Ular ma’lumotlarni osonroq va tezroq uzatish uchun mo‘ljallangan. Eng muhimi, boshlang‘ich sinf o‘quvchisining qulay holatda bo‘lishi va barcha sa’y-harakatlarini vazifani hal qilishga yo‘naltirishi uchun samarali vosita va usullarni yaratishishi lozim. Maxsus dasturlar orqali muloqat qilinib, kommunikativ kompetensiyalari shakllanib boradi. Taqdimotlardan tashqari, multimedia yordami bilan darslarda video roliklardan foydalanilsa bo‘ladi. Videomateriallardan foydalanish ravshanlikning rolini oshirishga imkon beradi, o‘quvchilarga o‘rganilayotgan jarayonlar haqida to‘liqroq ma’lumot

beradi va ularni faol ishlarga jalb qiladi. XXI –asr ko‘nikmalari jahon iqtisodiy forumida taklif qilingan bo‘lib, 3 turga bo‘linadi: 1. Asosiy savodxonlik tushunchalari: til va raqamli transformatsiyalar, tabiiy fanlar, AKT savodxonligi, moliyaviy savodxonlik, fuqarolik va madaniy faoliyat ko‘nikmalari. 2. Asosiy savodxonlik: tanqidiy fikrlash, ijodkorlik, kommunikatsiya, hamkorlik. 3. Asosiy savodxonlik turlari: qiziquvchanlik, tashabbuskorlik, qat’iyatlilik, moslashuvchanlik, betakrorlik, ijtimoiy-madaniy xabardorlik Turli xil multimedialardan foydalanib o‘rganish, materiallarni birlashtirish, muntazam va sinfdan tashqari darslar, guruh va individual ishlar uchun ideal yordamchidir. Ular grafik va animatsion ma’lumotlarning optimal miqdorini o‘z ichiga oladi va bilim olish uchun motivatsiyani oshirishga yordam beradi. O‘quvchilar material taqdimotining o‘ziga xosligini qadrlashadi, agar kerak bo‘lsa, uni ko‘p marta ko‘rish mumkin. Bu imkoniyat o‘quvchilarning ota-onalarini ham jalb qiladi. Taqdim etilgan topshiriqlar va mashqlar o‘quvchilarga olgan bilimlarini mustahkamlashga yordam beradi va test topshiriqlari o‘qituvchiga materialni o‘zlashtirishlarini nazorat qilish imkonini beradi. O‘quv topshiriqlari va javob variantlari ovoz bilan birga berilgan. Sahifadagi maslahat boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga topshiriqni muvaffaqiyatli bajarish uchun materialni eslab qolishlariga, kommunikativ kompetensiyaning shakllanishiga yordam beradi. Internetdagi video darslar orqali o‘z-o‘zini sinab ko‘rish, interaktiv simulyatorlar va o‘qituvchiga savol berish imkoniyati uchun ham qiziqarli. Tabiiy va gumanitar fanlarni o‘rganishda ushbu manbadan foydalanilinsa bo‘ladi. Bunda o‘quvchilarda o‘rganilayotgan asarga, shuningdek, uni yozgan muallifga to‘liq qiziqish uyg‘otadigan tarzda materialni taqdim etishdan iborat. Boshlang‘ich sinflarda beriladigan ta’lim-tarbiya o‘quvchilarning har tomonlama kamol topishida yozma va og‘zaki savodxonlikni shakllantirishda hamda vatanga muhabbat, hurmat-ehtirom tuyg‘ularini tarkib toptirishda ta’limning asosiy poydevori hisoblanadi. Shunday ekan, yosh avlodni ma’naviy-axloqiy barkamol, bilimdon kishilar qilib tarbiyalash ko‘p jihatdan boshlang‘ich sinflarda ta’limni to‘g‘ri tashkil etish bilan chambarchas bog‘liq. Raqamli resurslarning asosiy maqsadi o‘quv sifatini oshirish, uni o‘quvchilar uchun qiziqarli qilish va o‘qituvchilarga ijod quvonchini qaytarishdir. O‘qitishda raqamli resurslardan foydalanish natijasida sinfdagi olimpiadalar, ilmiy-amaliy konferensiyalar, intellektual o‘yinlarda ishtirok etish istagida bo‘lgan bolalar soni ortishi mumkin. Albatta, internet o‘qituvchining to‘liq o‘rnini bosa olmaydi. Hech kimga sir emaski, boshlang‘ich sinfdagi bola uchun o‘qituvchining jonli so‘zi katta ahamiyatga ega. Shuning uchun men akademik ta’lim va raqamli texnologiyalarni o‘z ichiga olgan aralash ta’limni eng samarali variant deb bilaman. Ta’lim muhitida raqamli texnologiyalardan muvaffaqiyatli foydalanish haqiqatan ham hayotiy zaruratga aylandi. Hozirgi vaqtda raqamli texnologiyalar umuman qo‘llanilmaydigan sohaning o‘zi yo‘q. Raqamli texnologiyalarni, jumladan, boshlang‘ich sinflarda ta’lim sohasini faol

o‘rganish va qo‘llash zarurati mavjud. Raqamlashtirish sohasidagi ta’limni o‘zgartirishning o‘zi bir necha yillar oldin boshlanganiga qaramay, bu muammoning dolzarbligi saqlanib qolmoqda. Axborot texnologiyalarini rivojlantirish va ularni jamoatchilik bilan aloqalarning turli sohalarida ko‘proq foydalanish davom etmoqda va davom eta beradi. Raqamli texnologiyalardan foydalangan holda o‘qitish jarayoni hayotimizga mustahkam o‘rnashib bormoqda. Raqamli vositalarning tarbiyaviy imkoniyatlari avvalo multimedial idrok mexanizmi bilan bog‘liq. Multimedial idrok — bu tasvir, tovush, harakat, rang, ritm, emotsional fon kabi bir nechta sezgi kanallari bir vaqtning o‘zida ishlashi bo‘lib, u o‘quvchilarning axloqiy g‘oyalarni yanada samarali qabul qilishiga yordam beradi. Masalan, oddiy og‘zaki hikoya orqali “do‘stlik” haqida gapirish bilan do‘stiga yordam bergan personaj haqida qisqa animatsiya ko‘rsatishning ta’siri bir xil emas. Ikkinchisida bola ko‘rgan obrazini o‘z hayotiy tajribasiga yaqinlashtiradi, voqea rivoji orqali mehr-shafqatning natijasini ko‘radi, personajlarning hissiyotini yuragi bilan his qiladi. Bu esa “ezgulik” degan mavhum tushunchani bolalar ongida jonli, tushunarli va esda qolarli holga keltiradi. Demak, raqamli ta’lim resurslaridan foydalanish bolalarda paydo bo‘lgan muammolarni mustaqil ravishda hal qilishga tayyorlash, o‘z-o‘zini tarbiyalash, kommunikativ kompetansiyalarini shakllantirish va o‘zini o‘zi boshqarish, komil inson sifatida rivojlanish imkonini beradi, bu esa raqamli ta’lim faoliyatida va o‘qitish sifatiga ijobiy ta’sir qiladi.

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining nutqini rivojlantirishda raqamli texnologiyalar katta imkoniyatlar yaratadi. Ular darsni qiziqarli, interaktiv va samarali qiladi. Biroq texnologiyalardan me’yorida va to‘g‘ri foydalanish muhim. Shunda o‘quvchilarning nutqiy kompetensiyasi sezilarli darajada oshadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Safarova R.G. Kognitiv pedagogikaga oid yondashuvlar - Toshkent.: Sciences and innovation, 2024, 185 bet.
2. Masharipova U., Umarova M., Baynazorova D., Nabieva M. Ona tilil 3-sinf o‘qituvchilari uchun ilg‘or pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini amaliyotga joriy etish bo‘yicha metodik qo‘llanma - Toshkent.: Sharq, 2016.
3. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarini raqamli vositalar yordamida ezgulik ruhida tarbiyalash Ne‘matov Oybek Erkin o‘g‘li.
4. Boshlang‘ich ta’lim fanlarini o‘qitishda raqamli texnologiyalardan foydalanish orqali o‘quvchilarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish Utemuratov Bayrambay Kulmurovich.